

Pekin'e Ankara'dan bakmak

Türkiye'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ekonomik, siyasal, kültürel ilişkilerini üçüncü ülkeler üzerinden organize etmesi temelden yanlıştır. Çin ile ilişkilerimizin önceliği Türkiye'nin ulusal çıkarlarıysa, stratejimizi oluşturacak ve uygulayacak karar verici unsurlar olmalıdır

ULUSOY ERDOĞAN / Türk-Çin İş Der. (Çin İş Geliştirme ve Dostluk Derneği) Genel Sekreteri

5 MAYIS 2021 tarihli gazetelerin ekonomi sayfalarında çıkan bir haberi görünce oldukça -karmaşık- duygular yaşadığımı itiraf etmeliyim. Haberde şöyle diyor: "İstanbul Sanayi Odası (İSO), sanayicileri Çin pazarına hazırlamak için AB Çin KOBİ Merkezi (EU China SME Centre) ile işbirliği protokolü imzaladı. İSO'nun stratejik ortaklık kurduğu EU China SME Centre, Çin'de yatırım yapmak isteyen KOBİ'lere danışmanlık hizmeti ve eğitim veriyor. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçvan**, işbirliği protokolü ile **sanayicileri** Çin pazarına hazırlayacak bir eğitim süreci başlatacaklarını söyledi." (Dünya Gazetesi, 5 Mayıs 2021)

TOBB'UN AB KOBİ MERKEZİ İLE PROTOKOLÜ

Konuyla bir parça daha araştırınca, AB Çin KOBİ Merkezi (EU China SME Centre)'nin TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile aynı konuda 15 Nisan'da bir işbirliği protokolü yaptığını gördüm. (<https://www.eusmeccentre.org.cn/press-article/eu-sme-centre-signs-mou-un-chambers-and-commodity-exchanges-turkey>)

Evet, bir yandan İSO İstanbul Sanayi Odası'nun ve TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin yani Türkiye'nin **sanayici**, üretici güçlerini, Çin ile iş yapmak için, böyle bir niyet protokolü ortaya koymalarından dolayı içtenlikle mutlu oldum. Dünyada ve Türkiye'de, bu "sözde serbest piyasa" sisteminde üretici olmak gerçekten kolay değil ve İSO ile TOBB üyesi üreticiler hem takdirlerimizi hem de desteğimizi sunma kadar hak ediyorlar. Ama diğer yandan, Brüksel kaynaklı, İngiltere, İtalya, Danimarka soslu bir AB kurumu üzerinden Çin'e nasıl ihracat yapacağını **sanayicimize** öğretmek fikri ilginç geldi. Artırlarını eksiklerini yeterince tartışmış olduklarını varsayıyoruz. Yine de İSO ve TOBB yönetimini ve üyelerini en baştan uyarmamızın da bir görev olduğunu düşünerek bu yazıyı kaleme aldım. Amacım kesinlikle tereciye tere satmak değil; sadece, Türkiye'nin Çin ile işbirliği konusunda yıllardır çalışan ve ne Çin'den ne de Türkiye'de her hangi bir devlet ya da özel kurumundan bir faaliyetleri karşılıklı maddi destek almayan, tamamen bağımsız, özgür düşünceli Çin İş Geliştirme ve Dostluk Derneği'nin deneyimini ve görüşlerini ifade etmeye çalışıyorum.

STRATEJİMİZİ KENDİMİZ OLUŞTURACAĞIZ

En baştan -ana fikrimizi- net olarak ortaya koysak: Türkiye'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ekonomik, siyasal, kültürel ilişkilerini -üçüncü ülkeler üzerinden organize etmesi- temelden yanlıştır. Çin ile ilişkilerimizin önceliği Türkiye'nin ulusal çıkarlarıysa, stratejimizi oluşturacak ve uygulayacak karar verici unsurlar da Türkiye'nin -kendisi insan gücü- olmalıdır.

Oyleyse, Türkiye ve Çin arasındaki ilişkilerin -Türkiye'nin çıkarları açısından- ekonomi/poli-

tik temeli ne olmalıdır sorusuna "gerçekçi" bir yanıt verebilmek için öncelikle şu iki konuda sağlam bir analiz yapmamız gerekiyor:

Birincisi, ABD tarafından temsil edilen tek kutuplu Dünya düzeninin ekonomik amaçları ve kodları nedir? Diğer yandan, Çin'in temsil ettiği çok kutuplu bir Dünya sisteminin ekonomik temelleri ve öncelikleri "gerçekten" farklı mıdır?

İkincisi, ABD, AB (Brüksel) ve Çin arasındaki ilişkilerin ekonomi/politik esasları nelerdir?

Bildiğimiz üzere, yaygın bir şekilde dilendirilen ve hatta bazı neoliberal karşıtı

so l

gruplarca

da desteklenen

basat söylem şu: Washington ve

Pekin arasındaki çekişme -sistemler arası- bir si-

yasi/ekonomik çekişmeden ziyade -iki kapitalist

ülke arasındaki- bir güç çekişmesinden öte bir konu

değildir. Yani ne Pekin ne Washington, yaşıyan

Ankara! Kulağa hoş gelse de hemen bu sloganın

cazibesine kapılmadan mesleji biraz daha derin

dehinde incelemekte fayda var.

ABD-ÇİN: İKİ FARKLI MODEL

İddiamız şudur ki, Çin ve ABD arasındaki çe-

şitlikler "iki farklı ekonomi politik model" ara-

sındaki farklılıklardan kabul etmeden -kesinlikle-

anlaşamaz. Şöyle ki, ABD'nin temsil ettiği "finansal

kapitalizm" yani "finansal rant" yani emek har-

camaadan yani sömürüye dayalı getiri ile Çin'in

temsil ettiği "karma ekonomi" yani üretim ve

emeğe dayalı kazanım tamamen farklı model-

lerdir.

ABD ve Avrupa'da özellikle son 40 yılda uygulanan

neoliberal politikalar sayesinde "**sanayi**

kapitalizmi" çok büyük ölçüde "finansal kapitalizme"

evrilmiştir. Çin ise kendi "karma ekonomi" modeline

dayanarak sosyalist bir toplum olma yolunda ilerlemeyi

ana hedefi olarak ortaya koymuştur ve bu doğrultuda, gittikçe

daha kararlılıkla devam etmektedir.

ABD ve uydusu konumundaki Avrupa'da,

özel bankalar üzerinden finans sektörü sadece ha-

vadan ve tekelci karları desteklemeyi hedeflerken,

Çin'de devlete ait finans sektörü sadece gerçek

ekonomiyi ve üretimi hedefleyen projeleri

fonlamaktadır. Özet olarak, bir tarafta, üretimin

yaşadığı üçte birini devlet işletmelerinde tutan,

tekelleri kamu harici olmayanlar, eğitim, sağlık,

güvenlik, iletişim, altyapı gibi temel hizmetleri

devlet eliyle sağlayan karma bir ekonomi-

modelle; diğer tarafta, özelleştirmelerle

kamusal işletmelerin tamamen çok edildiği, iki farklı sistem karşı karşıyayız. Sıradan yurttaşların, bu gerçeğin farkında olmaması için, her alanda, Çin karşıtı yoğun bir ideolojik kampanya yürütülmekte. Bu aşamada Türk kamuoyunu ilgilendiren husus, sistemler arasındaki bu farkın bilincine varmak olmalıdır. Ya 1920'li ve 1930 yılları Kemalist Türkiye'sinin en başarılı örneklerini verdiği, üretimi, istihdamı ve hakça bölüşümü hedefleyen karma ekonomik model ya da azınlıktaki "azal" bir finansal sermayenin yönlendirdiği, bencilliği yücelten "sözde serbest" bir piyasa ekonomisi. Seçim bizim.

Sonrasında, uluslararası mevcut ekonomi politik ortamdaki ana çekişmeyi de yine esaslı bir analizden geçirmeliyiz: ABD, AB ve Çin arasındaki ilişkilerin ekonomi/politik temeli nedir?

ORTAK REFAH İÇİN TİCARET

Orada da -kıvrımdan ve gevşekmeden- bu konudaki tezimiz de ortaya koysak: Bugünkü haliyle tüm Dünyaaya dayatılan "tek merkezli küreselleşme" modeli sadece ve sadece "Amerikan milliyetçiliği"dir! Çin'in temsil ettiği "çok kutuplu küreselleşme" sistemiyse ise tüm ülkelerin ortak refahını ve bu refahın adilce paylaşımını hedeflemektedir.

Brüksel merkezli AB yönetimi de tamamıyla ABD uydusudur ve bu anlamda ABD milliyetçiliğinin Truva atıdır! AB ülkelerinin Brüksel merkezli kurumları kendi ulusal çıkarlarını değil ABD çıkarlarını savunmaktadır. Brüksel üzerinden AB kurumları ile -her türlü işbirliği- özünde, ABD kuklası, sağcı, militarist bir yapıyla işbirliğini sınırları dışına çıkamaz ve kimseye de ortak bir fayda sağlamaz.

Türkiye ve Çin arasındaki her türlü ilişkiyi, AB kurumları üzerinden yürütmek demek, ABD'nin Çin ile olan mücadelesinde kullandığı ideolojik yapıyı, bizim Çin ile olan ikili ilişkilerimize taşımak tehlikesini yaratmaktadır. ABD'nin uydusu olan ABD'nin özellikle bu son 40 yılda finansal kapitalizmi kendisi hissedince düşen "kazançları" da son derece açıktır: Üretimin, **sanayileşme-**

den gittikçe kopuş, yükselen ırkçılık, sosyal devletten kazanımlarının ve yaşam kalitesinin giderek azalması. İşte tüm bu topyekûn çöküşün neticesinde, ABD ve Brüksel AB finans oligarşisinin ekonomide bu çok açık neoliberal sömürü ve büyük başarısızlığı -örtmek- amacıyla politik alanda kullandıkları "silahı" artık hepimiz çok iyi biliyoruz: Sözde "insan hakları" terörü! Çıkarlarına uymayan, istemedikleri her türlü yönetimi "insan hakları ihlalleri" üzerinden suçlayıp, ekonomik ve gerekirse militarist operasyonlar ile zorbaca devirmek. Bunun için de IMF, Dünya Bankası, büyük uluslararası bankalar, kredi de-recelendirme kuruluşları, merkez medya, paravan sivil toplum ve düşünce kuruluşları vastasıyla yoğun bir propaganda yürütüp kamuoyu oluşturmak.

ABD VE AB'NİN ÇIKARLARINI MI KORUYACAĞIZ?

O halde sorumuz şu: ABD ve AB finansal oligarşisinin tek kutuplu dünya hâkimiyetini sürdürmek için başvurdukları bu "insan hakları" tehdidinin yanında yer almak Türkiye'nin ulusal çıkarına mıdır? Yoksa Çin ile ilişkilerimizde, kendi çıkarlarımızı kendimizin gözeteceği politikalar oluşturmak mıdır doğru olan?

Elbette Türkiye ve Çin arasındaki ekonomi politik ilişkinin dayanakları makro düzeyde bir konudur ve stratejik bir alandır. TOBB ve İSO örneğinde olduğu gibi Çin pazarına yönelen Türk **sanayici** ve üreticisinin ihtiyaç duyacağı eğitim ve danışmanlık hizmetlerini de -AB Çin KOBİ Merkezi üzerinden- sağlamak taktiksel ve mikro düzeyde bir durum olarak algılanabilir. Yani bize birileri çıkıp "paranoyaklık" yapmayın, AB Çin KOBİ Merkezi sadece Çin'e ihracat "teknik" olarak nasıl iyi yapılır, onu anlatacak, ideolojik bir aktarım çok diyebilir. Oysa ABD-AB ve Çin arasındaki mevcut "gerçek ticaret" hiç de böyle yürümüyor. Her ne kadar AB'deki Çin ile ekonomi ilişkileri yürüten kurumlar çok büyük bir ticaretin aktörleri olsalar ve Çin pazarında büyük hacimlerde bulunsalar da, Çin'e halen ABD çıkarları açısından yaklaşımda ve ilişkilerinde bu "insan hakları" kartını göstermeyi ısrarla sürdürmektedirler.

Yani AB Çin KOBİ Merkezi gibi Avrupa Birliği desteği kurumların Çin'e yaklaşımı, özünde, sadece basit çıkar amaçlı, terici sömürüyü yeni biçimlerde sürdürmeyi hedefleyen bir

mantığın ötesinde değildir. Tarihsel ve felsefi derinliği de, Batı'nın, Afrika, Amerika, Asya başta olmak üzere neredeyse tüm Dünya ülkelerinde uyguladığı, ırkçılık ve misyonerlik esaslı bir "Avrupa Merkezilik"ten, birkaç yüzyıllık sömürü uygulamalarından beslenmektedir. Bu temelde yatan bir sistemin bakış açısı -kesinlikle ve kesinlikle- Türk **sanayicisi** ve üreticisi için Çin ile ilişki kurmada bir "model" olmamalıdır. Kendimize bakarsak eğer, Türkiye Cumhuriyeti binlerce yıllık, tarihi ve kültürel birikimiyle çok önemli bir hafıza olan büyük bir devlettir. Kadim Türk, Anadolu ve Müslüman uygarlıklarının bize mirası olan bu derin birikimi, ekonomi politik alanda -özgüvenle- kullanmak konusunda tereddüt etmemelidir. Evet, tekrardan altını önemle çizelim: Brüksel üzerinden Pekin'i anlamamız temel sorunu, binlerce yıllık devlet geleneğimize oluşturduğumuz insani saygıya sahip bilgi hazinesini kullanmak yerine, Batının birkaç yüzyıllık emperyalist ideolojik gözlüğünü tercih etmek olacaktır. Somut örneği mi? Hemen verelim: İSO ya ya AB Çin KOBİ Merkezi tarafından yapılan -ilk sunumda- olası bu tehlikenin sinyali gayet net olarak görüyoruz. AB Çin KOBİ Merkezi adına İSO yönetimi ve üyelerine bir sunum yapan Woodburn Accountants & Advisory Danışmanlık Bölümü Başkanı Kristina Koehler-Coluccia, AB ve ABD'nin (Çin ilişkileri konusunda) aynı stratejik ve ortak amaçları olduğunu belirtiyor: Çin ile karşılıklı ve ekonomik temelli ilişkileri sürdürürken, Çin'in "insan hakları ihlallerini durdurmak ve Çin'in dış dünyaya karşı gösterdiği özgüvenini törpülemek." Dahası, AB ile Çin arasında 2020 yılı sonunda imzalanmış kapsamlı işbirliği anlaşmasını (Trump yönetiminin Çin ile tek başına sürdürdüğü ticari savaş yöntemi benzerliğinde) eleştiriyor ve ABD'nin Çin ile olan mücadelesine zarar verebileceğini öne sürüyor. Evet, burada "paranoyak" bir durum söz konusu ama bizim tarafımızda değil. Dakika bir gol bir yanı! Uzun yıllardır Çin'de yaşanan ve pek çok AB ve Çinli firmaya danışmanlık veren bir AB firması yöneticisinin bu yaklaşımı aslında bizim için pek çok dersi de içeriyor: Batıcı emperyalist kafanın Çin ile milyarlarca dolarlık ticarete ve Çin'de fırsat olarak yaradığı bulunması rağmen daha görüşlülüğü ve aşamadığı "sınırları" ortaya çıkıyor.

TÜRKİYE FIRSATLARI KAÇIRIYOR

Türkiye'nin çıkarları açısından, bir diğer çok önemli nokta şu ki, üzerinde ısrarla durduğumuz, temelden karşı olduğumuz bu nispeten "ince felsefi ve stratejik" yanlışlığın yanında, tercih edilen bu yolda, Türk üreticisi için önerilen "pratik ve ticari" anlamdaki hata zaten apaçık ortada: Çin'e Brüksel üzerinden gitmek, AB'nin Çin pazarına yaklaşımında, kendisi için iyi ama Türkiye için kötü olan tercihleri bizim "güzi kapalı" uygulamamız sonucunu doğuracak. Oysa ticarete fırsatlar "çıkarların çeliştiği" bu noktalardadır. Açıkçası, Türkiye, AB'nin çıkarlarına bağlanırsa kendi fırsatlarını tepecektir.

ÇİN İLE DOĞRUDAN İLİŞKİ LEHİMİZ

Toparlasak, Türk **sanayici** ve üreticilerimiz, artık DNA'larına işlemsin, binlerce yıllık dayanışma ve toplumsal çıkarı gözeterek gerçek hümanist bir felsefeye sahip olmanın yanı sıra, yine binlerce yıllık örnekleriyle kadim uygarlıkların oluşumunda temel rol oynayan ekonomik sistem olarak karma ekonomi modelinden deneyimlerini ve bilincine de sahiptirler. Hal böyleyse, onları "tabiatları-na aykırı" ilkel, bencil bir ekonomik model üzerinden "Çin ile iş yapmaya" teşvik etmek, bize, akla zıyan bir karardır. Bir "dost" olarak bu yanlışla dikkat çekmekte bizim görevimiz!